

МЛАДИ АВТОРИ/ YUONG AUTHORS

DOI: 10.54664/PJJB7554

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА НАКАЗАТЕЛНОТО ПРОИЗВОДСТВО ОТ ПЪРВОИНСТАНЦИОННИЯ СЪД ПО ДЕЛА ОТ ОБЩ ХАРАКТЕР НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ. 24, АЛ. 1, Т. 5 НПК И СЪОТВЕТСТВИЕТО МУ С ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Дебора Вълкова-Терзиева

TERMINATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN PUBLIC CRIMINAL CASES BY COURTS OF FIRST INSTANCE UNDER ART. 24, PARA. 1, ITEM 5 OF THE BULGARIAN CODE OF CRIMINAL PROCEDURE AND ITS COMPLIANCE WITH EUROPEAN UNION LAW

Debora Valkova-Terzieva

Abstract: The subject of this research is a specific prerequisite for the termination of criminal proceedings in public criminal cases, regulated in Article 24, Paragraph 1, Item 5 of the Bulgarian Code of Criminal Procedure. This analysis was necessitated by the fact that the European Union had introduced certain obligations for the Member States.

Keywords: termination, criminal proceedings, sentence, court of first instance, prerequisite for termination, European standards, European Union law, mental disorder.

Целта на настоящото изследване е да се разгледа правомощието на първоинстанционния съд да прекратява наказателното производство, в случай че след извършване на престъплението деецът е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта. В тази връзка са анализирани редица европейски стандарти, които задължават държавите членки да предвидят във вътрешното си право гаранции за спазване на процесуалните права на обвиняемите, респ. подсъдимите, които са диагностицирани с психически заболявания.

Обвиняемите и подсъдимите, които са изпаднали в продължително разстройство на съзнанието, попадат в категорията на т.нар. „уязвими лица“ по смисъла на правото на Ев-

ропейския съюз. Затова са приети поредица актове, чиято цел е да укрепят правата им, като се отчитат специфичните им потребности.

I. Европейски стандарти

На 30 ноември 2009 г. Съветът на Европейския съюз приема Резолюция относно пътна карта за укрепване на процесуалните права на заподозрени лица или на обвиняеми в рамките на наказателното производство („пътната карта“). Възприема се поэтапен подход, в пътната карта се призовава за приемане на мерки по отношение на правото на писмен и устен превод (мярка А), правото на информация за правата и повдигнатите обвинения (мярка Б), правото на правен съвет и правна помощ (мярка В), правото на контакти с род-

нини, работодатели и консулски служби (мярка Г), както и за специални гаранции за заподозрените лица или обвиняемите, които са в уязвимо положение (мярка Д).

До настоящия момент по пътната карта Европейският парламент и Съветът са приели четири мерки за процесуалните права в наказателното производство, инкорпорирани в следните директиви: 2010/64/ЕС – относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство; 2012/13/ЕС – относно правото на информация в наказателното производство; 2013/48/ЕС – относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане; 2016/343/ЕС – относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство

Целта на т.нар. „мярка Д“ от пътната карта е да се обърне специално внимание на заподозрени лица или обвиняеми, които не могат да разбират или да следят съдържанието или значението на производството, например поради възраст, умствено или физическо състояние.

Поради тази причина във всяка от изброените директиви е предвидено задължение на държавите членки да отчитат специалните потребности на уязвимите заподозрени или обвиняеми по такъв начин, че да се гарантират правото им на информация в наказателното производство, на устен и писмен превод, на достъп до адвокат и да не бъде нарушавана презумпцията за невинност спрямо тях.

1. Така посредством чл. 3, пар. 2 от **Директива 2012/13/ЕС** законодателят на Европейския съюз е наложил на държавите членки задължението да гарантират, че информацията, давана в съответствие с правото на информация относно правата, „се предоставя устно или писмено, на прост и достъпен език, като се отчитат специфичните потребности на заподозрени лица или обвиняеми в уяз-

вимо положение“. В съображение 26 от тази директива изрично се посочва хипотезата на лица, които поради психическото си състояние не могат да разберат съдържанието или значението на информацията, която им се предоставя от компетентните органи. Следователно душевноболните трябва да се считат за уязвими лица за целите на тази разпоредба, тъй като поради тежко психично разстройство може да не разберат информацията, която им се предоставя относно техните права¹.

В съображение 27 от Директива 2012/13 се посочва още, че задължението за грижа към заподозрените лица или обвиняемите, които са в потенциално уязвимо положение, укрепва справедливото правораздаване. Следователно прокуратурата, правоприлагащите и съдебните органи следва да гарантират, че тези лица са в състояние да упражняват ефективно правата си, предвидени в настоящата директива, например като вземат предвид всяка евентуална уязвимост, която нарушава способността им да следят производството и да бъдат разбирани, и като вземат подходящи мерки, за да гарантират тези права.

2. Задължение за отчитане специфичните особености на заподозрените или обвиняемите в уязвимо положение се предвижда за държавите членки и в съображение 27 от **Директива 2010/64/ЕС** относно правото на писмен и устен превод в наказателното производство.

3. Разпоредбата на чл. 13 от **Директива 2013/48/ЕС** – относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство също поставя изискване държавите членки да вземат предвид „особените нужди на уязвими заподозрени и обвиняеми“. Съображение 51 от посочената директива сочи лицата, „които са в потенциално слаба позиция“, и тяхната „евентуална слабост, която засяга способността им да упражняват правото си на достъп до адвокат и на уведомяване на трето лице при задържане“. Вярно е, че не се уточнява изрично, че това положение на слабост може да се дължи на психическото им състояние. Като се вземе предвид обаче целта на същата директива, следва да се приеме, че

¹ Решение от 19.09.2019 г. по дело С – 467/2018 г.

и душевноболните попадат в категорията на уязвимите лица по член 13 от нея².

4. В съображение 42 от **Директива 2016/343/ЕС** – относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство се предвижда задължение за държавите членки да гарантират, че при прилагането на тази директива, и по-конкретно във връзка с правото на лицата да присъстват на съдебния процес и правото на нов съдебен процес, се отчитат специалните потребности на уязвимите лица. Посочено е, че при определяне на това кои заподозрени, респ. обвиняеми, са уязвими, държавите членки следва да се ръководят от дефиницията, дадена в Препоръката на ЕК от 27 ноември 2013 г.

5. В приетата на 27 ноември 2013 г. Препоръка на Европейската комисия относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство, са предвидени редица права.

Целта на препоръката е да се насърчат държавите членки да укрепят процесуалните права на всички заподозрени или обвиняеми, които не са в състояние да разбират и да участват ефективно в наказателното производство поради възрастта си, умственото или физическото си състояние или поради увреждания („уязвими лица“).

В съображения 8 и 9 от Препоръката се предвижда на уязвимите обвиняеми да бъде назначен законен представител или „подходящо пълнолетно лице“, за да им се даде възможност чрез тях да упражняват процесуалните си права. Това е необходимо, тъй като обвиняемите в уязвимо положение се нуждаят от подходящо съдействие и помощ по време на наказателното производство.

В съображение 11 и в чл. 11 от Препоръката става въпрос и за т.нар. „особено уязвими лица“. Те не са в състояние да следят и

разбират наказателното производство. За да се гарантира съблюдаването на правото им на справедлив съдебен процес, те следва да не могат да се отказват от адвокатска защита.

В чл. 17 от Препоръката се предвижда полицейските служители и правоприлагащите и съдебните органи, които имат правомощия по наказателни производства, образувани срещу уязвими лица, да преминават специално обучение.

II. Когато в процесуалното качество на подсъдим е лице в уязвимо положение поради разстройство на съзнанието³, водещо до невменяемост, пред първоинстанционния съд стоят няколко възможни разрешения.

1. В първата хипотеза, ако разстройството на съзнанието, изключващо вмменяемостта, независимо дали е дълготрайно, или краткотрайно, е било налице към момента на извършване на деянието, това води до невъзможност за формиране на вина. Затова първоинстанционният съд трябва да произнесе оправдателна присъда, тъй като поради липса на субективна страна, деянието не съставлява престъпление.

2. Във втората хипотеза, ако след извършване на престъплението, деецът е изпаднал в краткотрайно разстройство на съзнанието, първоинстанционният съд следва да спре наказателното производство, като в зависимост от стадия използва или правомощието си по чл. 251, ал. 1, т. 1, вр. чл. 25, ал. 1, т. 1, или по чл. 290, ал. 1, вр. чл. 25, ал. 1, т. 1 НПК. Идеята да се спира наказателното производство е продиктувана от възможността подсъдимият да оздравее в обозрим срок, след което наказателното производство да продължи своя нормален ход.

3. Третата хипотеза, която е и предмет на настоящото изследване, е налице, когато след извършване на престъплението деецът е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, което изключва вмменяе-

² Решение от 19.09.2019 г. по дело С – 467/2018 г.

³ Според ТР № 15 от 27.04.1987 г. по н. д. № 7/1987 г., ОСНК на ВС краткотрайно разстройство на съзнанието, което изключва вмменяемостта, е това, което трае кратко или по-дълго време, но винаги има временен характер и е излечимо, а продължително разстройство на съзнанието, водещо до невменяемост, е това, което обхваща дълъг период от време, като изключва краткотрайното, и при което липсва сигурна благоприятна прогноза, без да е необходимо да е постоянно.

мостта. То е продължително, когато обхваща дълъг период от време и няма сигурна благоприятна прогноза, без да е необходимо да е постоянно. Тази хипотеза е намерила своя законодателен израз в чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК, което по същността си е общо основание за прекратяване на наказателното производство.

3.1. В стадия „Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“ не е предвидено правомощие за първоинстанционния съд да прекратява наказателното производство на основание чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК, тъй като чл. 250, ал. 1 НПК не препраща към този текст. Причината е, че в този стадий при никакви условия не могат да се събират и проверяват доказателствени материали, свързани с делото по същество. За да се установи обаче, че подсъдимият страда от продължително разстройство на съзнанието, трябва да се назначи, изготви и изслуша експертиза, което е недопустимо в този стадий. Това съдебно-следствено действие може да се извършва само в съдебното следствие в стадия „Съдебно заседание“.

3.2. Първоинстанционният съд е оправомощен да прекрати наказателното производство в стадия „Съдебно заседание на първа инстанция“ на основание чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК.

1.1.1. След преглед на съдебната практика, досежно тази предпоставка за прекратяване на производството, основателно се поставя въпросът съобразена ли е тя с НПК и европейските стандарти?

От анализираната практика може да се направи категоричен извод, че след като приобщи психиатричната експертиза по реда на чл. 282 НПК и реши, че подсъдимият страда от продължително разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта, съдебният състав не продължава разглеждането на делото, а прекратява наказателното производство без мотиви⁴.

Този подход е незаконосъобразен. Според чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК наказателното производство се прекратява, когато след извършване на престъплението обвиняемият е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта. Следователно единственият възможен момент съдът да използва това си правомощие е след проведено тайно съвещание, когато са приключили съдебното следствие, съдебните прения и последната дума на подсъдимия. В този случай трябва да са събрани и проверени всички доказателства, за да се докаже, че подсъдимият е извършил престъплението и едва тогава производството да се прекрати.

Наред с това по своята същност основанието по чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК за прекратяване на наказателното производство е не-реабилитиращо. Следователно в съдебна фаза съдът трябва да направи извод, че са събрани необходимите доказателства и от тях следва, че подсъдимият виновно е извършил престъплението, за което е повдигнато обвинението. Като прекратява наказателното производство, без да са събрани необходимите доказателства за извършено престъпление, съдът нарушава презумпцията за невиновност, която е основна процесуална гаранция за правото на защита⁵. В този случай на подсъдимия трябва да бъде назначен адвокат на основание чл. 94 НПК.

Практиката на съдилищата се основава на аргумента, че наказателното производство трябва да се прекрати незабавно, щом се констатира, че след извършване на престъплението подсъдимият е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, тъй като той не е способен да разбере действията, които се извършват в наказателното производство, респ. не е в състояние да се възползва пълноценно от правата, които има. Този аргумент обаче е в очевидно противоречие с европейските актове, целящи да защитят в максимална степен правата на обвиняемите в уязвимо положение. Директи-

⁴ Протокол № 97748 от 20.04.2017 г. на СРС по н. о. х. д. № 1954/2012 г., Протокол № 341191 от 16.02.2018 г. на СРС по н. о. х. д. № 3713/2016 г., Протокол № 361979 от 15.03.2018 г. на СРС по н. о. х. д. № 10774/2017 г., Протокол № 165078 от 6.07.2017 г. на СРС по н. о. х. д. № 20861/2014 г., Протокол № 445766 от 6.07.2018 г. на СРС по н. о. х. д. № 20665/2017 г., Определение № 269 от 7.12.2016 г. на РС – Червен бряг по н. о. х. д. № 191/2016 г., Определение № 403 от 19.06.2013 г. на РС – Стара Загора по н. о. х. д. № 786/2013 г. и др.

⁵ Вж. Чинова, М. Досъдебното производство по НПК. София: Сиела, 2013, с. 420.

ва 2012/13/ЕС относно правото на информация в наказателното производство задължава държавите членки да предоставят съответната информация, като отчитат специфичните потребности на обвиняемите в уязвимо положение; Директива 2010/64/ЕС относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и Директива 2013/48/ЕС относно правото на достъп до адвокат предвиждат същите задължения за държавите членки; Директива 2016/343/ЕС относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство се предвижда задължение за държавите членки да гарантират, че при прилагането на коментирания директива, и по-конкретно във връзка с правото на лицата да присъстват на съдебния процес, се отчитат специалните потребности на уязвимите лица. В приетата на 27 ноември 2013 г. Препоръка на Европейската комисия относно процесуалните гаранции за уязвими лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство, става въпрос за т.нар. „особено уязвими лица“, които не са в състояние да следят и разбират наказателното производство и поради тази причина не трябва да им бъде предоставяна възможност да се отказват от адвокатска защита.

Вследствие на изброените европейски стандарти може да се направи извод, че подсъдим, който е в уязвимо положение поради свое психическо заболяване, довело до продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, трябва да участва в наказателното производство. Задължително е да се съберат всички доказателства, необходими за разкриване на обективната истина, едва след това да се отговори на въпросите извършено ли е въобще деянието, извършено ли от подсъдимия, извършено ли е виновно и съставлява ли престъпление?

В подкрепа на този извод е и Решение на СЕС по дело С – 467/18. В него се подлага на тълкуване чл. 3 от Директива 2016/343/ЕС, която задължава държавите членки да гарантират, че заподозрените или обвиняемите се считат за невинни до доказване на вината им в съответствие със закона. СЕС

категорично приема, че чл. 3 от тази Директива предполага *съответният компетентен орган да докаже, че подсъдимият в уязвимо положение е извършил общественоопасното деяние*. Действително въпросното решение е свързано с казус, при който лицето, което се е считало за вероятен извършител, е било невменяемо още към момента на извършване на деянието. Това решение обаче важи с още по-голяма сила и за подсъдимия, изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, след извършване на престъплението. В противен случай се нарушава презумпцията за невинност, като се прекратява наказателното производство спрямо подсъдимия в уязвимо положение на нерабилитиращо основание, без да е проведено пълно съдебно следствие. Освен това на такъв подсъдим се отнема възможността при наличие на съответните предпоставки спрямо него да бъде постановена оправдателна присъда.

От гореизложеното може да се направи извод, че практиката на съдилищата относно приложението на чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК противоречи и на европейските стандарти.

3.2.2 Отговаря ли НПК на европейските стандарти, свързани с предпоставката за прекратяване на производството, регламентирана в чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК?

Ако съдът приложи правомощието по чл. 289, ал. 1, вр. чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК законосъобразно, а именно след като е назначил адвокат на подсъдимия и е провел цялостно съдебно следствие, няма да е налице нарушаване на презумпцията за невинност, респ. на чл. 16 НПК и чл. 3 от Директива 2016/343/ЕС.

По време на тайното съвещание съдът има две възможности в зависимост от доказателствата – да прекрати наказателното производство или да постанови оправдателна присъда. Осъдителна присъда в разглежданата хипотеза не може да бъде произнесена.

В случай че съдебният състав, разглеждащ делото, прецени, че подсъдимият е невинен, несъмнено ще се произнесе с оправдателна присъда.

Ако обаче съдът стигне до извод, че деянието е извършено, извършено е от под-

съдимия, извършено е виновно и съставлява престъпление, съдът следва да използва правомощието си по чл. 289, ал. 1, т. 5, вр. чл. 24, ал. 1, т. 5 НПК, непосредствено след което да бъде иницирано производство по реда на чл. 427 и сл. от НПК за налагане на принудителни медицински мерки. Произнасянето на осъдителна присъда в този случай не е възможно, защото с нея трябва да бъде наложено наказание, което да изпълни целите, заложи в чл. 36 НК, а това, от своя страна е неосъществимо предвид обстоятелството, че подсъдимият е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта.

4. Предвижда ли НПК необходимите гаранции, за да се осигури участието на подсъдим в уязвимо положение в наказателното производство, като се съблюдават в най-висока степен неговите права?

4.1. В тази връзка съображение 11 от Препоръката на Европейската комисия предвижда особено уязвимите подсъдими да не могат да се отказват от правото си на адвокат. Безспорно в категорията на особено уязвими попадат и подсъдимите, които страдат от продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта. Тяхното състояние не позволява да следят и разбират наказателното производство. **За да се изпълни това изискване, което гарантира правото на справедлив съдебен процес на особено уязвимите лица, не е необходимо да се правят de lege ferenda изменения в НПК.** Разпоредбата на 94, ал. 1, т. 2 НПК предвижда задължително участие на защитник в наказателното производство, когато обвиняемият страда от *психически недостатъци*, които му пречат да се защитава сам. Тази разпоредба се отнася и до обвиняемия, който след извършване на престъплението е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, което несъмнено е психически недостатък, който му пречи да се защитава сам. Затова, след като съдът констатира, че подсъдимият страда от психически недостатък, изразяващ се в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, трябва на основание чл. 94, ал. 1,

т. 2 НПК да му назначи защитник, освен ако той вече няма такъв.

4.2. Практически в голям процент от случаите подсъдимият не е поставен под запрещение, т.е. няма настойник⁶. Тогава, струва ми се, не е достатъчно да му бъде назначен защитник, който упражнява адвокатска професия. За да се изпълнят европейските стандарти, делото трябва да се отложи, за да се постави подсъдимият под пълно запрещение и да му се назначи настойник. Само по този начин ще се отговори на изискванията, заложи в Препоръката на ЕК от 27 ноември 2013 г., на обвиняемите в уязвимо положение да бъде назначен освен адвокат и законен представител или подходящо пълнолетно лице. В съображения 8 и 9 от Препоръката на ЕК от 27.11.2013 г. се дава дефиниция на термините „законен представител“ и „подходящо пълнолетно лице“. „*Законен представител*“ означава лице, което представлява интересите на уязвимо лице и контролира воденото на неговите правни дела. Пример за това е назначеният от съда попечител на уязвимо лице. „*Подходящо пълнолетно лице*“ означава роднина или лице, което има социални взаимоотношения с уязвимото лице и което има вероятност да контактува с властите и да даде възможност на уязвимото лице да упражни своите процесуални права. По този начин настойникът или подходящото пълнолетно лице ще може да изразява правновалидната воля вместо подсъдимия и ще се грижи за съблюдаване на правата му в наказателното производство. Чрез тази законодателна промяна ще се гарантират и правата на подсъдимия в уязвимо положение, свързани с правото на информация и на устен и писмен предвод, тъй като в пълна степен ще са отчетени специфичните нужди, произтичащи от болестното му състояние.

В тази връзка е необходимо да се обсъди хипотезата как следва да се процедира, в случай, че интересите на подсъдимия противоречат на интересите на неговия настойник. В този случай на обвиняемия в уязвимо положение трябва се назначи особен представител – адвокат. Затова de lege ferenda в чл. 101

⁶ Тук се коментира единствено хипотезата на поставяне под пълно запрещение, като се има предвид чл. 5, ал. 1 ЗЛС.

НПК е необходимо да се предвиди, че *особен представител – адвокат – се назначава и на обвиняем, който след извършване на деянието, за което му е повдигнато обвинение, е изпаднал в продължително разстройство на съзнанието, изключващо вменяемостта, когато интересите му противоречат на тези на настойника му.*

4.3. В чл. 17 от Препоръката на ЕК от 27.11.2013 г. се предвижда полицейските служители и правоприлагащите и съдебните органи, които имат правомощия по наказателни производства, образувани срещу уязвими лица, да преминават специално обучение. За тази цел в съдебната фаза е възможно да се предвиди единствено съдебни състави, преминали обучение, да разглеждат дела срещу подсъдими в уязвимо положение, както успешно се сформираха такива в някои съдилища в страната, когато обвинението е повдигнато срещу непълнолетно лице.

Става въпрос за случаите, когато е констатирано наличие на продължително разстройство на съзнанието у подсъдимия в хода на съдебното следствие. Непосредствено след това трябва да бъде сменен съставът на съда със специализиран такъв, преминал специално обучение. Действително принципът за неизменност на състава важи от стадия „Предаване на съд и подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание“⁷, което налага процесът да започне отначало именно от този стадий с новия съдебен състав. Само така ще се изпълнят европейските изисквания съдебните органи, които имат правомощия по наказателни производства, образувани срещу уязвими лица, да са преминали специално обучение.

III. Различна е хипотезата, когато **разстройството на съзнанието, изключващо вменяемостта, е било налице към момента на извършване на деянието, но това обстоятелство се установи едва в съдебно заседание.** Няма спор, че в този случай подсъдимият не е могъл да формира вина, поради

което деянието е несъставомерно, а деецът е наказателно неотговорен. Когато деянието не съставлява престъпление, производството не се прекратява, а се постановява оправдателна присъда на основание чл. 304 НПК с оглед пълната реабилитация на доброто име на подсъдимия⁸. Това означава да се проведе пълно съдебно следствие, за да се докаже извършено ли е деянието и участието на лицето в него. В този смисъл е и преюдициалното запитване от Районен съд – Луковит на 17.07.2018 г., вследствие на което е постановено цитираното вече Решение на СЕС по дело С – 467/18. Преюдициалното запитване е продиктувано от порочната практика, свързана с разследването на деяния, за които има данни, не доказателства, че лице, което страда от сериозни психически проблеми, е вероятен извършител. В хода на вече образувано досъдебно производство се назначава психиатрична експертиза, която установява наличието на заболяване. Прокурорът констатира, че към момента на извършване на деянието лицето е било невменяемо и прекратява наказателното производство, без да се извърши цялостно разследване, без да се съберат и проверят необходимите доказателства дали лицето в уязвимо положение е извършило деянието. Вследствие се прави искане за налагане на принудителни медицински мерки спрямо същото лице. Затова в решението по дело С – 467/18 СЕС е прието, че презумпцията за невиновност, посочена в чл. 3 от Директива 2016/343, трябва да се тълкува в смисъл, че изисква в съдебно производство като главното, по реда на което по терапевтични съображения и съображения за сигурност се настаняват в психиатрично заведение лица, които в състояние на невменяемост са извършили общественоопасни деяния, *прокуратурата трябва да докаже, че лицето, чието настаняване се иска, е извършител на общественоопасно деяние.*

Това задължение обаче не е вменено само на прокуратурата. По различни причини може да бъде уставено едва в съдебна фаза,

⁷ Становище на ОСНК на ВКС, постановено по запитване на СГС с писмо с вх. № В – 608 от 14.05.2020 г. във връзка с противоречащата практика относно състава на съда в разпоредително заседание. В теорията е изразено обратното виждане от **Чинова, М., Бележков, Б.** Обща характеристика на предаването на съд и подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание. *Норма*, 2018, № 3, с. 10–11.

⁸ Вж. **Салкова, Е.** Прекратяване на наказателното производство. София: Фенея, 2007, с. 55.

че подсъдимият към момента на извършване на деянието е страдал от психическо заболяване, което изключва вменяемостта още към момента на извършване на деянието. Тогава съдът трябва да продължи да събира всички необходими доказателства, от които да може да се установи извършено ли е вобщо деянието и ако е, извършено ли е от подсъдимия. Действително независимо дали подсъдимият е извършил деянието, или не съдът ще постави оправдателна присъда спрямо него. Ако обаче от доказателствената съвкупност се докаже, че деянието е извършено и то е извършено от подсъдимия, спрямо него трябва да бъдат наложени и принудителни медицински мерки, както изисква чл. 89 НК.

Изводът е, че НПК и европейските стандарти задължават компетентните органи да провеждат разследване, когато обвиняемият, подсъдимият или лице, което не е придобило, каквото и да било процесуално качество, са в уязвимо положение поради свое психическо

заболяване. И това правило важи без значение дали деецът е извършил деянието в състояние на разстройство на съзнанието или е изпаднал в продължително такова след извършване на престъплението.

БИБЛИОГРАФИЯ / REFERENCES

Салкова, Е. Прекратяване на наказателното производство. София: Фенея, 2007 // **Salkova E.** Prekratiavane na nakazatelnoto proizvodstvo. Sofia: Feneia, 2007.

Чинова, М. Досъдебното производство по НПК. София: Сиела, 2013 // **Chinova, M.** Dosadebnoto proizvodstvo po NPK. Sofia: Siela, 2013.

Чинова, М., Бележков, Б. Обща характеристика на предаването на съд и подготвителните действия за разглеждане на делото в съдебно заседание. *Норма*, 2018, № 3 // **Chinova M., Belezhkov, B.** Obshta harakteristika na predavaneto na sud i podgotvitelnite deistvia za razglejdane na deloto v sadebno zasedanie. *Norma*, 2018, № 3.